

HUMANITIES INSTITUTE

Serhat Tertemiz, MA

ATEŞ GECESİ (1942)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN (1889 – 1956)

Hakkında

Reşat Nuri Güntekin'in *Ateş Gecesi* adlı romanı ilk defa 1940 yılında Yedigün dergisinde tefrika edildikten sonra, 1942 yılında Semih Lütfi Kitabevi tarafından kitap halinde yayımlanmıştır. Romancının ustalık eserlerinden biri olarak kabul edilen yapıt temelde aşk izleğini işliyor gibi görünse de metnin arka planında toplumsal, tarihsel ve tinsel izleklerle konular da işlenmektedir. Roman toplamda iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm yirmi üç alt bölümden oluşur ve anlatı genel olarak Milas'ta geçer. Anlatının ikinci ana bölümü toplamda beş alt bölümden oluşur ve olaylar İstanbul'da geçer. Anlatının olay örgüsüne bakıldığında temelde Kemal Murat adlı başkarakterin yaşadığı aşk ilişkisinin patolojik deneyimlenmesinin işlendiği görülmektedir. Elli yaşında olan karakterin anlatma uygulayımıyla geçmişte yaşadıklarını anlattığı görülür. Bundan dolayı anlatı zaman zaman hâkim anlatıcıyla ve bazen de ben-öyküsel anlatıcıyla ilerlemektedir. Anlatıdaki zamansal sapmalar oldukça geniştir. Anlatının gerçek zamanı Meşrutiyet öncesinde başlar ve 1918 yılında sona erer. Anlatıcı elli yaşındayken on sekiz yaşlarında Milas'ta ve 1918 yılında otuz yaşındayken İstanbul'da yaşadıklarını aktarır. Eserde karşılaşılan başlıca izlekler şunlardır: aşk, kıskançlık, tutku, intikam, hüzn, özlem, hasret, umutsuzluk, kaçış, yalnızlık, intihar, özgürlük, pişmanlık vb.

Özet

Yengesi Sabiha, Veliâht Reşit Efendi'nin saraylılarından olduğundan Aydın'ın Milas ilçesine sürgün edilen Kemal Murat, yaşı henüz çok küçük olsa da yerliler onun siyasi sürgün olduğunu sanır. Kendisi de padişah karşıtı bir muhalif ve yaşça küçük olduğundan daha büyük görünmeye çalışan Kemal Murat başta Kaymakam'ın ve bütün yerli halkın dikkatini çeker. Kemal Murat, Girit'te savaşmış olan babasının tanıdığı olan Sklavaki ailesiyle yakınlaşır. Ailenin evli ve çocuklu kızlarından biri olan Afife'ye âşık olur. Milas'ta birçok Rum kıızıyla birlikte olmasına rağmen Afife'yle birlikte olmak ister. Sklavakiler liberal bir dünya görüşüne sahip olsa da ahlaki değerlere önem verirler. Ayrıca ülke sorunlarıyla hiç ilgilenmeyen ve hayatı boyunca hiç zorluk yaşamamış olan Kemal Murat'a da çocuk muamelesi yapılır. Kemal Murat bütün çabalarına rağmen Afife'yi elde edemez ve en sonunda İstanbul'a döner. Nüfuzlu bir aileye mensup olması ve harp sırasında ticaret yapması sayesinde, siyasilerle iş tutmasıyla kısıda sürede varışlaştırmış olan Kemal Murat hayattaki bütün zevkleri tatmıştır. Kemal Murat'ın öldüğünü sanmış ancak onun hayatta olduğunu öğrendikten sonra İstanbul'a gelmiş olan Afife, geçmişte ona âşık olduğunu ancak hem evli hem de çocuklu bir kadın olduğundan onunla birlikte olamamış olduğunu söyler. İkisinin birlikte geçirdiği zaman üstü tozlanmış bazı duyguları yeniden harekete geçirse de Kemal Murat Afife'den vazgeçmiştir. Afife Milas'a tek başına geri döner ve bir daha ondan haber alınmaz.

Kişiler

<i>Kemal Murat</i>	Varsıl bir ailenin oğludur. Sürgündür. İstanbul'a döndüğünde zengin olur.
<i>Afife</i>	Sklavaki ailesinin evli ve çocuklu kızlarından biridir. Kemal Murat'a âşiktir.
<i>Selim Bey</i>	Doktordur. Sklavaki ailesindedir. Afife'nin ağabeyidir.
<i>Bursalı Binbaşı</i>	Kemal Murat'ın subay olan babasıdır.
<i>Kaymakam</i>	Milas'ta kaymakamdır. Kemal Murat'la ilgilenir.
<i>Varvar Dudu</i>	Kemal Murat'ın Milas'ta kaldığı evin Ermeni asıllı sahibidir.
<i>Kegam</i>	Varvar Dudu'nun merhum sevdiğiidir.
<i>Yüzbaşı Kemal</i>	Sklavakilerin uzak akrabasıdır. Doktordur.
<i>Akif Bey</i>	Ceza reisidir.
<i>Rina</i>	Rum mahallesindeki kızlardan biridir. Kemal Murat ona ilgi gösterir.
<i>Stematula</i>	Kemal Murat'ı seven ve onu diğer kızlardan kıskanan kızdır.
<i>Rıfkı Bey</i>	Afife'nin İzmir'de ticaret yapan eşidir.
<i>Hrisantos</i>	Mahallenin başpapazıdır.
<i>Lefter Efendi</i>	Mahallenin muhtarıdır.

Seniye
Melek

Avukat Eyüp'ün kızıdır ve Kemal Murat'a âşık olur.
Kemal Murat'ın küçükken âşık olduğu komşu kızıdır.

Anlatıda rol alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Halil Çavuş, Mariyanti, Eleniça, Despina, Miyeris, Penelopiça (Piça), Madam Angeliki, anne, büyük abla, büyük ağabey, küçük ağabey, Aristidi Efendi (kilisede görev yapan eczacı emeklisi bir askerdir), Simi, Suphi Bey (Varvar Dudu'nun pansiyonunda kalan bir doktordur), İrfan (Kemal Murat'ın mühendislik mektebinden sınıf arkadaşıdır), Perihan, Hayri, Şükrü (Kemal Murat'ın ağabeyleri) vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Kemal Murat'ın Milas'a Varması Aydın'dan Milas'a doğru ilerleyen posta arabası altı yolcu taşımaktadır. Yolculardan biri olan Kemal Murat, afacanlığı ve merakından dolayı Çerçi'de çayın akıntısına kapılmaktan son anda kurtulmuştur. Mühendis mektebinde okurken bir gün Zaptiye Nezareti'ne götürülmüş olan on sekiz yaşındaki Kemal Murat sürgün edilmiştir. Onu Milas'ta Kaymakam beklemektedir. Nezaret tarafından Milas'a bir sürgün gönderileceğini haber aldıktan sonra tedirginliğe kapılmış olan Kaymakam, sürgünü zapt etme konusunda endişeye kapılır. Ancak gönderilen sürgünün on sekiz yaşında bir çocuk olduğunu gördüğünde rahatlar. Kemal Murat Kaymakam'a ve çevresine kendini olduğundan büyük göstermeye çalışsa da bunu başaramaz. Kendisinin siyasi bir sürgün olduğunun sanılmasına izin verir.

Kemal Murat'ın Kaymakam Tarafından Ağırlanması Yemek yiyip dinlenmek amacıyla lokantaya gidildiğinde Ceza Reisi Akif Bey'in yokluğunu fırsat bilen Kaymakam, Kemal Murat'ın siyasi sürgün olup olmadığını anlamaya çalışır. Namık Kemal'den şiirler okuyarak Kemal Murat'ın tepkisini ölçmeye çalışır. Kaymakam'ın da aslında bir İttihatçı ve Namık Kemal'e hayran olduğu anlaşılır. Anlatıcı Kaymakam'ın balık tutkusu nedeniyle bir gün zehirlenip hasta yatağına düştüğünden ve altın tutkusu nedeniyle de Meşrutiyetin ilanında Yahudilerle birlikte rüşvetçilikten suçlandığından bahseder. Balık ve altın onun en büyük iki zaafıdır. Kaymakam, Kemal Murat'ın neden sürgün edildiğini öğrenmeye çalışsa da bu amacında başarısız olur. Durumun farkında olan Kemal Murat da sürgün edilme sebebini saklar ve sigara içip büyük laflar ederek kendini yaşça büyük göstermeye çalışır. Kaymakam'ın tavsiyesi üzerine Kemal Murat, babasının vermiş olduğu kesedeki altınları sayar. Kaymakam, Kemal Murat'ın varsıl bir aileden geldiğini anlar.

Varvar Dudu'nun Evine Yerleşmesi ve Sürgün Nedeni Ardından su oluklarıyla dolu yollarda ilerlenir. Milas halkı gayrimüslimlerden oluşmaktadır ve her mahallede farklı inançlardan insanlar yaşamaktadır. Kemal Murat, Rumlarla Ermenilerin ağırlıklı olarak yaşadığı bir mahallede ikamet edecek ve Ermeni asıllı Varvar Dudu'nun evinde misafir olacaktır. Varvar Dudu'nun bir önceki misafiri Dr. Yüzbaşı Suphi Bey İzmir'e gitmiştir. İkiliye eşlik eden Dr. Selim mahalleye girer girmez Rumca konuşmaya başlar. Zira o da Girit'in varsıl ailelerindedir. Varvar Dudu'nun evindeki bir odaya yerleşen Kemal Murat'a 1-2 sene sonra affedilebileceği ve memleketine geri döneceği söylenerek moral verilir. Mühendis mektebinin ikinci sınıfındayken İrfan adlı sınıf arkadaşına kopya verirken yakalanan Kemal Murat hakkında soruşturma başlatılır. Ancak Dahiliye Müdürü'nün soruşturmaya dahil olması ve Kemal'in nezarethaneye götürülmesiyle soruşturmanın başka bir sebepten kaynaklandığı anlaşılır. Erzurum'da askerlik yapmış olan babasının ziyareti sırasında Kemal Murat tutuklanma sebebini öğrenir. Kemal Murat'ın yengesi Sabiha, Veliht Reşit Efendi'nin saraylılarından. Kemal Murat'ın ağabeylerinden biri olan Hayri Bingazi'ye Şükrü de Bağdat'a gönderilmiştir. Kemal Murat'a Milas'a vardikten birkaç hafta sonra ailesinin de geleceği söylenmiştir.

Kemal Murat'ın Özgürlüğüne Kavuşması Çocukluk dönemlerinde eve kapatılmış ve sıkı denetim altında tutulmuş olan Kemal Murat çocukluğunu doya doya yaşayamamıştır. Mühendislik mektebine gittiğinde ve sürgün edildiğinde özgürlüğüne kavuştuğunu hisseder. Zira ailesinin baskısından kurtulmuş ve istediği gibi davranıp istediği şeyleri yapma özgürlüğünü elde etmiştir. Kaymakam sayesinde mühendis yanında nafia kondüktörü olarak iş bulan Kemal Murat'ın neden sürgün edildiğine dair dedikodular yayılır ve o, zaman içinde halk arasında efsaneleşir. Onun okul arkadaşlarını isyana teşvik ettiği ve padişaha yapılan bombalı saldırıda yer aldığı konuşulur. Güzelliğiyle ün salmış olan Varvar gençliğinde Kegam'a âşık olmuştur. Kegam'ın zatülcenpten ölmesi üzerine Varvar kimseyle evlenmemiştir. Gördüğü şeyleri ve kişileri Kegam'a benzetir. Kemal Murat 12-13 yaşlarındayken komşu kızı Melek'e âşık olmuştur. İlerleyen yıllarda Melek kara çarşaf giymeye ve Darülmualimatta okumaya başlamıştır. Boyunun kısalığından dolayı Melek'e yaklaşmaya cesaret edemeyen Kemal Murat, boyunun uzaması ve mühendislik mektebi üniformasını giymesiyle birlikte cesaretlenir.

Milas'taki kilise mahallesindeki gayrimüslim kızlarla yakınlaşan Kemal Murat, ilk önce Mariyanti'yle daha sonra da Rina'yla gönül eğlendirir.

Ziyafet Hazırlığı ve Mahalledeki Kızlar Kilise mahallesinde yaşayan birçok Rum kızla görüşen Kemal Murat Stematula tarafından kısıkanılır. Rina'yı kendine rakip olarak gören Stematula Kemal Murat'a onun hakkında kötü şeyler söyler. Rina'nın Turunçluk'ta erkeklerle görüştüğüne dair dedikodu çıkarır. Kemal Murat Varvar Dudu'nun evinde bir ziyafet vermeye karar verir. Kaymakam'a ve Başpapaz'a yaranmak isteyen Varvar Dudu evinde düzenlenmesi planlanan davetten dolayı çok sevinir. Merhum Kegam'ın da düzenlenmesi planlanan daveti görmüş olmasını diler. Evde düzenlenecek olan davet için hazırlıklara başlanır ve her kıza görev verilir. Davet için hazırlık yapmak amacıyla Kemal Murat, bir süredir başka bir yerde olan mühendisin yokluğunu fırsata çevirerek işten kaytarır. Maryanti gözleri görmeyen ihtiyar bir kuyumcunun kızıdır. Kemal Murat onun güzelliğinden, çalışkanlığından ve ağırbaşlılığından etkilenir. Rina'ysa uyanık ve açığız bir kokettir. Kemal Murat'a kendini olduğundan güzel göstermeye ve onu etkilemeye çalışır. Stematula ise Kemal Murat'la yakınlaşan Rina'yla Eleniça'yı kısıkanır. Stematula onların adını kirletecek dedikodular çıkarır. İftira atan Stematula'yla hakaret eden Rina arasında bir tartışma yaşanır ve Rina ağlar. Kemal Murat Rina'yı teselli eder. Ardından ikiliyi yanına çağırarak Kemal Murat onları barıştırmak amacıyla onlara kolonya ve mendil verir.

Ziyafet Kaymakam, Başpapaz ve Muhtar'ın katıldığı ziyafette bölgede yaşayan kızların hizmette bulunması zaruridir. Ancak bir erkeğin yaşadığı bir evde bu kadar çok kızın bulunması aslında kabul edilebilir bir durum değildir. Ancak Kemal Murat yapmış olduğu jest ve tavırlarıyla herkesin sevgisini ve saygısını kazanır. Devlet büyüklerini evinde ağırlamak Varvar'ı duygulandırır. Kegam'ın da davette olmasını ve evdeki ziyafeti görmüş olmasını diler. Sevdığı adamı özleyen Varvar Dudu gözyaşlarına hâkim olamaz. Baba Hrisantos ve Kaymakam Varvar Dudu'ya mutlu bir günde ağlamanın dinen uygun olmadığını ve öteki dünyada bunun için cezalandırılabileceğini söyleyerek onu teskin etmeye çalışırlar. Diğer yandan kızlara çok çalışmış olmalarına rağmen yemek ikram edilmemesi eleştirisi konusu olur. Evdeki önemli isimler kızların durumuna acırlar. Kemal Murat onların yemek yiyeceğini söylese de Varvar Dudu kızların daha sonra da yemek yiyebileceğini söyler. Zira misafirler yemeklerini bitirmeden ev sahibinin yemek yemesi doğru bulunmaz. Madam Angeliki'nin gramofonundan çeşitli müzikler dinlenir. Başpapaz bilhassa alaturka müziklerden çok hoşlanır ve onları kilise usulünde söyler. Gecenin sonunda evlerin önündeki avlularda kalmasına izin verilmiş ancak daha sonra öteberi çaldığı için herkes tarafından dışlanmış olan Simi görülür.

Kemal Murat'ın Afife'yi Görmesi Yaklaşık bir hafta sonra ateş yortusu düzenlenir. Kilisedeki ayine katılmış olan Kemal Murat, çarşaf giymiş bir kadının gözlerinden ziyadesiyle etkilenir. Stematula'ya Rina hakkında soru sormak isteyen Kemal Murat, Rina'ya karşı bir şeyler hissettiğinin anlaşılmasından korktuğu için başka bir şey sorar. Kemal Murat kilisedeki çarşafli kadının kim olduğunu sorar ve onun çok güzel gözleri olduğunu söyler. Stematula başlangıçta kadın hakkında yanlış bilgiler verse de daha sonra samimiyetine inandığı Kemal Murat'a gerçekleri söyler. Kilisedeki çarşafli ve güzel gözlü kadın aslında Dr. Selim Bey'in kız kardeşidir. Genç kadın hakkında birçok şey duyduğu Kemal Murat'ı görmek için onu kiliseye getirtmiştir.

Başkarakterin Ebeveynlerinin Milas'a Gelmesi Başkarakterin ebeveynleri Trablus'taki oğullarını ziyaret ettikten sonra Milas'a gelmişlerdir. Ancak başkarakterin annesi rahatsızlandığından doktor çağırılır. Dr. Selim Bey başkarakterin babasını tanır ve ona "Bursalı Binbaşı" diye hitap eder. Dr. Selim Bey'in babası İbrahim Sklavaki sınırlarda düşmana karşı savaşırken esir düşmüş ve özgürlüğüne kavuşup Girit'e gittiğinde de düşmana karşı savaşmaya devam etmiştir. Eski mücadelelerden bahsedildiği sıralarda Kemal Murat'ın Milas'ta rahat içinde yaşayıp kızlarla kırıştırması eleştirilir. Başkarakter babasına Girit'te padişaha isyan ettiğini söylese de baba bunu kabul etmez ve padişaha sadık olduğunu söyler. Dr. Selim Bey'in evine davet edildiklerinde de eski harp ve askerlik dönemlerinden bahsedilir. Kemal Murat Afife'yi görme fırsatı bulduğu için çok sevinir. Dr. Selim Bey'in evindeki kadınların hiçbiri kapalı değildir ve her biri gelen misafirleri selamlar. Bu durum Kemal Murat'ın dikkatini fazlasıyla çeker.

Afife'nin Kemal Murat'a Soğuk Davranması Evdeki kadınlarla ilgili konuşulması üzerine Kemal Murat, Muğlalı tütün tüccarıyla yakında evlenecek olan Maryanti'yi ve Arap sırtmasından dolayı hasta yatağında yatan Piça'yı düşünür. Kemal Murat, Rina'nın neden kendisinden uzak durduğunu da sorgular. Afife Kemal Murat'a soğuk davranır ve Kemal Murat Stematula'nın Afife konusunda kendisine yalan söylediğini düşünmeye başlar. Zira kendisinin kiliseye götürülmesini isteyen kişinin

Afife olduğunu Stematula söylemiştir. Bursalı Binbaşı çocukça davranan, sorumsuzluk yapan ve sigara içen oğlunu herkesin önünde azarlar. Oğluna hâlâ küçük çocuk muamelesi yapan baba, çevresindekilerden ona göz kulak olunmasını rica eder. Ailesinin Milas'ı terk etmesinin ardından Kemal Murat bunalıma girer ve uzun doğa yürüyüşleri yapmaya başlar. Bu yürüyüşler sırasında geçmişini düşünerek üzüldü ve geleceğini düşünerek kaygılanır. Yürüyüşlerden birinde Afife'yle karşılaşan Kemal Murat ona cesaretini kanıtlamak için Flora adlı köpeğe kendini ısırtır. Ancak Afife bu durumun kırsal hayatta gayet doğal olduğunu söyler. Bir kuyu başında Kemal Murat'ın eline pansuman yapılır.

Afife'nin ve Ablasının Evliliği Afife'nin ablası asilzadelerden biriyle evlenmiş ancak eşi Girit'te Rum çeteleri tarafından öldürülmüştür. Afife'nin diğer adı Fofo olsa da ona ailesinden başka kimse bu isimle hitap etmez. Afife İzmirli bir tüccarla evlendirilmiştir. Eşi Rıfki Bey varlıklı bir halı tüccarının oğludur. Daha sonradan halı ticareti işi batsa da Avrupa'da eğitim almış zeki bir iş insanı olan Rıfki Bey ticaret yaparak yeniden varıllaşmıştır. Eşinin adını duyduğunda yüzü ekşiyen ve konuyu değiştiren Afife'nin Rıfki Bey'i sevmediği hemen anlaşılır. Sevmediği bir adamla neden evli kaldığı merak edildiğinde bir çocukları olduğu öğrenilir. Rıfki Bey'in çocuğu boşanmak isteyen Afife'ye karşı şantaj amacıyla sürekli yanında bulundurduğu konuşulur.

Ebeveynlerinin Gitmesi Üzerine Kemal Murat'ın Bunalıma Girmesi Kemal Murat'ın ebeveynleri kırk gün kadar Milas'ta kaldıktan sonra küçük ağabeyi ziyaret etmek amacıyla Trablus'a doğru yola çıkmışlardır. Oradan da İstanbul'a döneceklerdir. Ebeveynleriyle geçirdiği zamandan çok keyif almış olan Kemal Murat onların yokluğunda bunalıma girer. Onlarla geçirdiği zamanı ve birlikte neler yaptıklarını düşünür. Kırlarda uzun yürüyüşler yaparak düşünür. Varvar Dudu'yla zaman ilerledikçe samimiyeti ilerletir. Ev sahibi kadın onu oğlu olarak görür. Görmeyeli babasının yaşlandığını ve endişeli bir karaktere dönüştüğünü görmüş olmasının yanında gençliğini yaşamamış olan annesinin de yaşlanmasına rağmen hareketlendiğini fark eder. Annesinin heyecanı Kemal Murat'ı da heyecanlandırır. Oğulları sürgün edilmiş olan babasının çaresizliği ve üzüntüsü Kemal Murat'ı üzer. Ebeveynlerinin yokluğu onu derinden üzer ve bir süre bunalıma girmesine sebep olur. Başmühendisten izin alıp Küllük ve Bodrum dolaylarını tek başına dolaşır ve işçi çadırlarında kalır.

Kemal Murat'ın Sakatlanması ve Sklavakilerin Evine Yatırılması Kemal Murat, akarsu kenarındaki kayaların üzerinde sıçrayarak yürürken düşüp yaralanır. İşçilerden biri onu çadıra götürüp yaralarına pansuman yapar ve çıkık olabileceğini öngörerek kendince bir tedavi uygular. Milas'taki bir doktora götürülen Kemal Murat muayene edilir ve kırığı olduğu tespit edilir. Kırığı iyileşene kadar yatakta yatıp dinlenmesi gerektiği söylenir. Doktor, Kemal Murat'ın kemiğinin işçi tarafından uygulanan ilkel tedavi yöntemi yüzünden kırıldığını düşünür. Tedavinin ardından Kemal Murat'ı alan Dr. Selim Bey, Bursalı Binbaşı'ya kendisiyle ilgilenene söz verdiğini söyleyerek onu kendi evine götürür. Kemal Murat evin ikinci katındaki odaya yerleştirilir. Büyük ablanın odası da aynı kattadır ve o Kemal Murat'la sürekli ilgilenir. Bütün hayatı ailesine ve başkalarına yardım etmekten ibaret olan genç kadın Kemal Murat'ın bakıcılığını yapar. Kaymakam'la Varvar Dudu Kemal Murat'ı düzenli olarak ziyaret eder. Kemal Murat Kaymakam'ın önerdiği *Iffet*, *Asker Oğlu* (Ahmet Rasim), *Mavi ve Siyah* ve *Cezmi* adlı kitapları okusa da en çok *Rafael* den etkilenir.

Sklavakilerin Evinde Afife'yle Yakınlaşma Gece vakitlerinde Afife'nin eve geldiği duyulur. Rumca konuşmaları anlamasa da konuşmanın hararetinden Kemal Murat, onun İzmir'e dava için gitmiş olduğunu düşünür. Aile Afife'nin durumunu Kemal Murat'tan gizlemeye çalışır ancak Selim Bey kardeşi gibi gördüğü Kemal Murat'a az da olsa bilgi verir. Afife'yle Murat birbirlerine okumaları için kitap hediye ederler. Birlikte sohbet ederler. Kaymakam düzenli olarak onu ziyaret eder ve bir gün artık Varvar Dudu'nun evine dönmesi gerektiğini, misafirliğin uzun sürdüğünü söyler. Varvar Dudu'nun evinde sürekli küçük kızların bulunmasından da şikâyet eder. Afife İzmir'deki çocuğu için örgü örür. Davayla ilgili gelişmeler takip edilir. Kemal Murat yirmi sekiz gün kadar Sklavakilerin evinde kalmıştır.

Kemal Murat'ın Afife'yi Arzulaması Kemal Murat Varvar Dudu'nun evine götürülür. Afife'nin zekasından ve ağırbaşlılığından etkilenen Kemal Murat ona âşık olduğunu fark eder. Eskiden İstanbul'daki komşu kızı Melek'e karşı beslediği duyguları hatırlar. Varvar Dudu onunla iyi ilgilenirse de Kemal Murat Sklavakilerin evine gitmek ister. Sakatlığının iyileşmediğini bahane ederek oraya girmeyi planlar. Afife'nin Varvar Dudu'nun evine gelmiş olduğunu öğrendiğinde iyice heyecanlanır ve Sklavakilerin evine gitmeye karar verir. Sklavakilerin evine geri dönmek isteyen Kemal Murat, çarşıdaki bir avukat yazıhanesinde Selim Bey'e rastlar. Selim Bey sahip oldukları topraklarla ilgili sorun yaşayan Rumlarla ilgilenir. Sakat taklidi yapan Kemal Murat'a Selim Bey çoktan iyileşmiş olması gerektiğini söyler. Onun çocukluk ettiğini ve yalnızca kendini düşündüğünü dolaylı yoldan söyler. Daha

sonra Varvar Dudu'nun evine geri dönen Kemal Murat Rina'yı eve alır ve onu kucağına oturtup öper. Rina cinsel arzuları ve toplumsal normlar arasında tercih yapmak zorunda kalarak Kemal Murat'tan uzaklaşır. Afife ve büyük abla tarafından Sklavakilerin evine davet edilen Kemal Murat, Kaymakam'ı da yanına alıp oraya gider. Sklavakilerin evine gittiğinde Kaymakam saatlerce orada oturup Selim Bey'le sohbet eder ve Kemal Murat da rahatça Afife'yi izler. Kemal Murat, Afife'nin eşi Rıfkı'nın Milas'a geleceğini öğrenir.

Kemal Murat'ın Afife'nin İzmir'e Gideceğini Öğrenmesi İlk izlenimlere göre Rıfkı hiç de anlatıldığı gibi biri değildir. Oldukça sevecen ve saygılıdır. Rıfkı Çine'yle Aydın arasında meyankökü yetiştirecek ve bunları Avrupa'ya ihraç edecektir. Rıfkı Kaymakam'la tavla oynar ve onu yener. Parasını oyunda kaybetmiş olan Kaymakam onu Kemal Murat'a kötülemeye devam eder. Manifaturacı dükkânında büyük ablaya rastlayan Kemal Murat Afife'nin yakın zamanda İzmir'e gideceğini öğrenir. Uzun süre Afife'yi göremeyeceğini düşünen Kemal Murat bunalıma girer. Ancak bir süre sonra Kemal Murat'ı ıslak saçlarla gezerken gören Afife onu hasta olabileceği konusunda uyarır. Kemal Murat Afife'den İzmir'e gidip gitmeyeceğini ve gidecekse ne kadar süre kalacağını öğrenmeye çalışır. Afife hiç istemese de kışın İzmir'e gideceğini söyler. Kış mevsimine daha uzun süre olduğundan Kemal Murat sevinir. Kemal Murat Afife'nin yanında çok heyecanlanır ve ona olan arzusunu dizginlemekte epeyce zorlanır.

Kemal Murat'ın Afife'yi Kıskanması ve Kendini Öldürmek İstemesi Afife, iyi görünmeyen Kemal Murat'a durumunun nasıl olduğunu sorar. Üzüntüsünün asıl nedenini gizlemek amacıyla Kemal Murat, annesinin hasta olduğuna dair mektup aldığı yalanını uydurur. Bunu duyan Selim Bey annenin durumunu merak eder ve İstanbul'a mektup göndereceğini söyler. Kemal Murat Selim Bey'in mektup göndermesine engel olmaya çalışsa da bunu başaramaz. Afife'yi görmeye çalışan Kemal Murat, evde bulunduğu ona ait bir çocukluk fotoğrafını alıp saklar. Sklavakilerin Erzurum'da görev yapan akrabalarından biri olan Dr. Yüzbaşı Kemal Girit'te hasta olduğu için tedavi amacıyla izne çıkarılmıştır. Milas'a gelmiş olan Kemal, zekâsı, şakaları ve yakışıklılığıyla herkesin ilgisini çeker. Afife'yle Kemal arasındaki samimiyetten dolayı kıskançlık krizine giren Kemal Murat'ın bunalımı derinleşir.

Şüphelerin Beyhude Olduğunun Anlaşılması İkiliyi ayırmak için çeşitli düzenbazlıklar düşünür. İkili arasında bir aşk ilişkisi olduğundan neredeyse emindir. Werther'den etkilenerek intihar etmeye karar verir. Kaymakam'ı da alarak Sklavakilerin evine her fırsatta gider. En sonunda kıskançlığından kaynaklı, kesin olarak intihar etmeye karar verir ve son defa Afife'yle konuşmak için onun evine gider. Büyük ablayı Afife'nin saçlarını yaparken bulan Kemal Murat geri dönmek istese de Afife onu kümeşe götürür. Afife Kemal Murat'a, Kemal'in Mersin'deki büyük amcasının kızı Perihan'la evleneceğini söyler. Şüphelerinin beyhude olduğuna sevinen Kemal Murat ağlamak üzeredir. Afife'nin ısrarları üzerine Kemal Murat, bir süredir ikili arasında bir ilişki olduğunu düşündüğünü itiraf eder. Kemal Murat'a bunu düşündüğü için kızan Afife bir daha onunla görüşmeyeceğini söyler.

İkilinin Arasının Düzilmesi Varvar Dudu'dan aldığı bir kâse pirinci iade etmek amacıyla eve gelen Maryanti'yi Kemal Murat, taciz eder. Afife tarafından kovulup Maryanti tarafından dövülen Kemal Murat iyice şımarır ve yüzşüzleşir. Sklavakilerin evine giderek Afife'ye yazdığı mektubu verip kendini affettirmeyi düşünür. Ailesinin yanında ona soru sorarak cevap almaya çalışır. Yaptığı şakalar ve oyunlarla Kemal Murat zaman içinde Afife'nin öfkesini yatıştırmayı başarır. Afife'yle alay eder ve onu rahatsız edecek davranışlarda bulunur. Sklavaki ailesindeki herkesin ve en sonunda da Afife'nin taklidini yapar.

Kaymakam Kemal Murat'ın Afife'ye Âşık Olduğunu Öğrenir Merkezden dönen Kaymakam, Kemal Murat'a müjdesi olduğunu ve akşamleyin Varvar Dudu'nun evinde yemek yerken müjdeyi vereceğini söyler. Kemal Murat Kaymakam'dan müjdenin ne olduğunu öğrenmeye çalışsa da bunu ancak akşam yemeğinde öğrenebilir. Kaymakam Vali'yle görüşmüş ve ona Kemal Murat'ın çok hasta olduğunu ve kasabadan ayrılması gerektiğini söylemiştir. Vali, Kemal Murat'a şehirde mühendislik işi vereceğini ve maaşının üç katına yükseleceğini söylemiştir. Ayrıca sarayda nüfuz sahibi olan Vali mabeyinle görüşerek Kemal Murat'ı affettireceğini söylemiştir. Kaymakam Kemal Murat'a İzmir'deki Kordon'da kızlarla istediği gibi vakit geçirebileceğini ve yakında İstanbul'a döneceği için mutlu olması gerektiğini söyler. Kemal Murat dehşete kapılarak ondan yardım istemediğini ve Milas'tan ayrılamayacağını söyler. Kaymakam, Kemal Murat'a yalan söylemiş ve onun Milas'ta neden kalmak istediği konusunda artık emin olmuştur. Kaymakam, Kemal Murat'ı Sklavakiler ve evli çocuklu bir kadınla görüşmek konusunda uyarır. Kaymakam Kemal Murat'a Afife'yi görmesi konusunda zaman zaman yardımcı olur.

Seniye'nin Kemal Murat'la Evlenmesi İçin Çalışılır Milas'ta yazıhanesi olan Avukat Eyüp Bey'in kızı Seniye Kemal Murat'a âşıktır. İstanbullu annesi kızını hemşerisi olan bir beyle evlendirmek ister. Milas'ta birkaç defa rastlaşmış olan ikili hakkında büyükler de sürekli konuşurlar. Seniye Kemal Murat'tan nişanlısı gibi bahsetmektedir. Annesi Sklavakilerle görüşerek ikilinin evlenmesi içinde girişimde bulunur.

Kemal Murat'ın İlan-ı Aşkının Reddedilmesi ve İstanbul'a Dönmesi Milas'ın bir dağ köyünde yapılacak düğün için bütün mahalle arabalara doluşup yola çıkar. Seniye Kemal Murat'ın ilgisini çekmeye çalışsa da onun akli tamamen Afife'dedir. Haremlik selamlık olarak misafirlerin ayrılması üzerine Kemal Murat Afife'yi görmek için büyük çaba sarf eder. Amacına ulaşamayan Kemal Murat bir fundalıkta uzanarak onu düşünür. Bir süre sonra ayaklanıp yürümeye başlayan Kemal Murat arabalardan birinde Afife'yi bulur. Kemal Murat'ı bir süredir mutsuz gören Afife onun sorununun ne olduğunu öğrenmeye çalışır. Seniye ya da mahalledeki kızlardan birine ilgisinin olup olmadığını anlamaya çalışır. Kemal Murat üstü kapalı bir şekilde Afife'ye onu sevdiğini söyler. Sözlerinin ısrarla anlaşılmasına üzerine Kemal Murat aşkını doğrudan itiraf eder. Aşkından öleceğini söyleyerek kendini acındırmaya çalışsa da bunu başaramaz. Afife Kemal Murat'a bir daha görüşemeyeceklerini, onu küçük kardeşi olarak gördüğünü ve başka bir kadın sevebileceğini söyler. Aylar boyunca Afife'yle bir araya geleceğini ümit etse de bu hayali gerçekleşmez. Aradan aylar geçer ve temmuz ayında Meşrutiyet ilan edilir. Sklavakiler tarafından dağ yoluna bırakılan Kemal Murat İstanbul'un yolunu tutar. Artık eski hastalığından pek eser kalmadığını Afife'nin elini sıktığında anlar.

Kemal Murat'ın Varsıl Bir Züppeye Dönüşmesi Anlatının İkinci Kısım başlıklı bölümü 1918 yılının yazında geçer. Sürgünden döneli aradan on yıl geçmiştir. Milas'tan dönüşünün ikinci ayında Nafia Nezareti tarafından Avrupa'ya tahsil için gönderilmiştir. Beş sene Almanya'da kalmıştır. Ülkeye geri döndüğünde sürgünde geçirdiği yıllar göz önüne alınarak İstanbul'da görev almasına karar verilir. Resmî heyetlerle Avrupa'ya gitmiş ve I. Dünya Savaşı'nda ticaret yaparak varsıl bir iş insanı olmuştur. Enver Paşa'nın sınıf arkadaşı olan küçük ağabeyi Harbiye Nezareti'nde önemli bir mevkie getirilmiştir. Büyük ağabey Suriye'de komutandır. Baba Balkan Harbi'nde hayatını kaybetmiştir. Kemal Murat mal mülk sahibi olmuş ve önemli görevlerden yüklü kazançlar sağlayarak sefahate alışmıştır. Otuz yaşına kadar hayattaki bütün zevkleri tatmıştır. Garsoniyeri vardır ve harp yıllarında yoksul bir memurun karısıyken varsıl bir adamın daha sonra da bir nazırın metresi olan bir koketle görüşmektedir. Anadolu'daki beldelere yapılan ziyaretlerde insanların sorunlarını dinleyip onların halinden anlıyormuş gibi davranırlar. Harbin sonuna gelmiş ve İstanbul işgalci güçlerin eline düşmüştür.

Kemal ile Afife'nin Görüşmesi ve Afife'nin Aşkını İtiraf Etmesi Afife'nin eşi yedi sekiz yıl önce İzmir limanında yaşanan bir vapur kazası sonucunda boğularak yaşamını yitirmiştir. Selim Bey Balkan Harbi'nde Girit'te mücadele ederken tifoya yakalanarak yaşamını yitirir. Büyük abla hastalanmış ve Sklavaki ailesi zaman içinde servetini yitirmiştir. Afife son bir aydır Fatih'teki akrabalarında misafirdir. Büyük ağabeyin yardımıyla çocuğunu İstanbul'daki bir okula kayıt ettirmiştir. Anne Afife'yi birkaç gün evinde misafir etmek ister. Kemal Murat, geçmişte âşık olduğu kadının ziyadesiyle acınacak bir durumda olduğunu görür ve aslında onu değil zihninde kurduğu bir hayale zamanında âşık olduğuna kanaat getirir. Köşkün bahçesinde oturdukları zaman baş başa kalıp geçmişten konuşurlar. Ardından Kemal Murat Afife'yi dışarı çıkarıp etrafı gezdirir. Yıkık bir türbenin içine girdiklerinde Afife aşkını itiraf eder. Yıllar önce Afife aşkını ablasına itiraf etmiş ancak abla Kemal Murat'ın öldüğünü söyleyip Afife'nin boş hayaller peşinde koşmasını istememiştir. İki yıl önce bir gazetede Kemal Murat'ın fotoğrafını gören ve onun hayatta olduğunu öğrenen Afife ancak İstanbul'a gelebilmiştir. Kemal Murat, geçmişte tecrübe ettiği duyguların aynısı Afife'nin yaşadığını görür. Bu durum karşısında ne yapması gerektiğini bilmeyen Kemal Murat uyumakta zorlanır.

İkilinin Birlikte Zaman Geçirmesi Afife'yle annenin arası oldukça iyidir. Misafirlik süresi uzadığından Kemal Murat İstanbul'a pek gidemez. Afife'yle yaşayacağı cinsel bir tecrübeyle bu hastalığın iyileşebileceğini düşünür. Ancak bu konuda bir süre herhangi bir girişimde bulunmaz. Onun annelik duygularını coşturmak istese de onun kendi çocuğunu pek umursamadığını görür. Böylece Afife için ne kadar önemli olduğunu anlar. İstenmeyen bir evlilikten olan çocuk, aynı zamanda Afife'nin sevdiği erkeğe kavuşmasının önünde engeldir. Geçmişten bahsedilirken Afife Kemal Murat'a, onu görür görmez âşık olduğunu ancak küçük bir çocuğa âşık olmaktan utandığını söyler. Zira Sklavakilerin ahlaki ilkeleri böylesi bir durumu reddeder.

Kemal Murat'ın Afife'ye Verdiği Sözü Tutmadan Ondan Ayrılması Geri dönüş yolculuğundan iki gün önce üzüntü ve sinirden başı ağrımaya başlar Afife'nin. Yaptıkları bir araba gezisinde bir yortuya

rastlarlar ve durup eğlenceye katılırlar. Çocukları oyun oynarken gören Kemal Murat Milas yıllarını ve Afife'ye beslediği aşkı hatırlar. Okuduğu romanlardan birini hatırlayan Afife gidecek olmanın verdiği üzüntü ve kederle bir alıntı yaparak "bizim için artık yarın yok" diye bağırmaya başlar. Yolculuktan önceki gece ikili cinsel bir birlikelik yaşar ve Kemal Murat Afife'ye yarın sabah onu vapura bindirmeye söz verir. Ancak Kemal Murat sözünü tutmaz ve elli yaşına geldiğinde ondan bir daha hiç haber olmadığını söyler. Afife'yi, gençliğinde kendini kanıtlamak istediğinden kuruntu haline getirmiş olduğunu söyler.

Temalar

Aşk Reşat Nuri Güntekin'in *Ateş Gecesi* adlı yapıtında, bir sürgün olarak Milas'a gelmiş olan Kemal Murat adlı başkarakterin, bölgenin saygın ailelerinden biri olan Sklavakilerin kızı Afife'ye karşı beslediği aşk duygusu işlenmektedir. Kemal Murat; evli, çocuklu ve yirmili yaşlarında olan Afife'ye âşık olur. Afife de Kemal Murat'a âşık olmuş olsa da o dönemlerde aşkını itiraf etme cesaretini gösteremez. Kemal Murat Afife'yi sürekli hayal eder, cinsel olarak onu arzular, onu başkalarından kıskanır ve ona kavuşamama düşüncesi intihar etmek istemesine neden olur. Ancak Milas'tan ayrıldığında bir baht dönüşü yaşayan Kemal Murat hayattan arzulanacağı bütün zevkleri tatmıştır. Doymuş ve belirli bir olgunluğa ulaşmış olan Kemal Murat artık Afife'yle birlikte olmak istemez. I. Dünya Savaşı'nda ailesi darmadağın olmuş olan Afife'ye, yıllar sonra hayatta olduğunu öğrendiği Kemal Murat'ın evine gider ve aşkını ona ilan eder. Olumsuz yönde bir baht dönüşü yaşamış olan kadın karakter hayatının aşkına anlatının sonunda kavuşamaz. Elli yaşlarında Kemal Murat, Afife'ye karşı beslediği duyguyu genç bir delikanlının rüştünü ispat etme çabası olarak değerlendirir.

Geçicilik Reşat Nuri Güntekin *Ateş Gecesi* adlı romanında, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş dönemlerinde devletin ve toplumun sorunlarıyla ilgilenmeyen ve tamamen hedonist bir dünya görüşüne sahip olan Kemal Murat'ın öyküsünü anlatır. Anlatı Kemal Murat'ın bakış açısından ilerlese de aslında Afife'nin öyküsü anlatılmaktadır. Milas'ta sürgün olduğu yıllarda gençliğin getirdiği coşkunluk ve saflıkla Afife'ye âşık olmuş olan Kemal Murat; İstanbul'a dönmesi, Avrupa'da eğitim alması, devletin önemli kurumlarında önemli mevkilerde çalışması ve harp zengini olmasıyla Afife'yi ve ona olan aşkını tamamen unuttur. Hayatın bütün zevklerini tatmış olan Kemal Murat eski bir hastalık olarak adlandırdığı aşk duygusunu unuttur. Gençliğinde *Genç Werther'in Acıları'nı* ve *Rafaeli* okumuş olan Kemal Murat, bu kitaplardan etkilenerek sevdiği kadın için intihar etmeyi bile düşünmüştür. Ancak Selim Bey ve Bursalı Binbaşı gibi devletin ya da toplumun sorunlarını dert edinmemesi ve hedonist bir hayat yaşaması nedeniyle zaman içinde bütün maneviyatını yitirir. Zira Milas'tayken büyükleri tarafından sorumsuz ve şımarık olmakla da sıkça suçlanır.

Çatışma Reşat Nuri Güntekin'in *Ateş Gecesi* adlı eserindeki anlatı Meşrutiyet öncesinde başlar ve Meşrutiyetin ilanından sonraki bir dönemde sona erer. Toplum Özgürlükçüler ve Saltanatçılar olarak ikiye ayrılmıştır. Siyasi bir sürgün olduğu sanılan Kemal Murat'a Özgürlükçüler ilgi gösterir. Namık Kemal ve Ziya Paşa gibi İttihatçılara hayran olan Kaymakam ona şiirler okur. Kemal Murat'ın İstanbul'daki sınıf arkadaşlarını örgütlemeye çalıştığı ve padişaha karşı tertiplenen bombalı saldırıda rol oynadığı sanılır. Özellikle İttihatçı subaylar memleketin dört bir yanındaki serhatlerde ülkenin bütünlüğünü korumak için mücadele verirler. Aynı zamanda İstanbul'da da siyasi bir aktör olma yönetimi devralma mücadelesi verilir. En sonunda İttihatçılar yönetimi ele geçirseler de yeni kurulan hükümetle birlikte de birçok sorun ortaya çıkar. Siyaseti zenginleşme aracı olarak görenler elde ettikleri gücü ve nüfuzu kendi kişisel çıkarları için kullanırlar.

Ataerkillik *Ateş Gecesi* adlı romanda rol oynayan Kemal Murat ve Afife adlı başkarakterler aynı dönemde yaşamalarına rağmen cinsiyetleri ve toplumsal konumları nedeniyle yaşanan olaylar onları apayrı şekilde etkiler. Genç yaşta varsıl bir tüccarla evlendirilmiş olan Afife'nin aynı zamanda bir çocuğu olmuştur. İstemediği bir evlilikten istemediği bir çocuğu olan Afife'nin eşinden boşanacağı konuşulur. Kemal Murat ise on sekiz yaşında özgürlüğüne kavuşmuş ve istediği kızla istediği gibi vakit geçirebilmektedir. Afife'nin önündeki engeller nedeniyle ikili birlikte olamaz. I. Dünya Savaşı iki anlatı kişinin değişik yönlerde baht dönüşü yaşadıkları bir dönem olur. Varsıl bir ailenin çocuğu ve eski bir sürgün olup Avrupa'da eğitim almasıyla önemli yerlere gelip varsıllaşır. Afife'ye eşini ve ağabeyini kaybeder ve ablası hastalanır. Sklavaki ailesi tamamen dağılır ve Afife yoksullukla mücadele eder. İçinde yaşadığı toplumda ezilen bir figür olarak Afife gençlik ve yetişkinlik döneminde arzulanacağı şeylere kavuşamaz.

Kişi İncelemesi

Kemal Murat (Açık/Asosyal/Sorumsuz/Duygusal)

Anlatının başkarakteri olan Kemal Murat İstanbul'un varıl ailelerinden birinin en küçük oğludur. Mühendislik mektebinde öğrenciyken yengesi Sabiha'nın Veliht Reşit Efendi'nin saraylılarından biri olmasından dolayı Aydın'ın Milas ilçesine sürgün edilir. On sekiz yaşındaki Kemal Murat hayat doludur ve Rum mahallesindeki kızlarla yakından ilgilenir. Ancak Sklavaki ailesinin küçük kızı Afife'ye âşık olunca bütün hayatı değişir. *Genç Werther'in Acıları* ve *Rafael* gibi romanların da etkisinde kaldığı anlaşılan Kemal Murat hastalıklı derecede yoğun duygular beslemeye başlar. Duygularına karşılık alamayan Kemal Murat İstanbul'a döndüğünde Almanya'da eğitim alır ve devletin önemli kurumlarında önemli mevkilerde görev alır. Savaşı fırsata çevirip varsıllaşan Kemal Murat otuz yaşına geldiğinde hayattaki bütün zevkleri tatmış ve Afife'yi unutmamıştır. En sonunda Afife'yle de cinsel bir ilişki yaşar ve onu terk eder. Elli yaşına geldiğinde Afife'yle yalnızca rüşünü ispat etmek için birlikte olduğunu söyler.

Düşünceli "İnsanda zaman şuuru; günlerin sayısı değil, onları dolduran vaka, düşünce ve duyguların zenginlik derecesi tayin ediyor. Hele benim o zamanki halim gibi ruh ve beden sayılı istihalelerinden birine rastlayan devirlerde öyle geceler ve günler var ki, bizde bir saatinden öbür saatine geçinceye kadar ölçülmez zamanlar sarfetmiş gibi hatıra bırakırlar" (Güntekin 2018, 110).

Heyecanlı "(...) bu mahlûkun bu kadar kuvveti nereden bulduğuna, bu kadar ısrar ve kudurganlıkla neyi isteyip kovaladığına şaşarsınız. Afife'yi görünceye kadar geçen iki gün içinde ben de böyle mütemadi bir çarpınıp çarpınma ihtiyacıyla kuduran bir küçük canavar oldum" (Güntekin 2018, 156).

Baskılanan Küçüklüğünde ailesi tarafından baskılanmış olan başkarakter, mektepte öğrenci ve sürgün olduğu yıllarda özgürlüğüne kavuşur: "Ben gayet sıkı bir baskı altındayım. Geveze ve şakacı bir çocuk olmamı hoş görmeyiz: "Kemal, neden kardeşlerine çekmedi de böyle hoppa, havai bir şey oldu" diye âdeta üzüldülerdi. Sokağa çıkmak ve komsu çocuklarıyla oynamak yasaktı" (Güntekin 2018, 34).

Bencil Ülkenin, toplumun ve insanlığın sorunlarıyla ilgilenmeyen başkarakter hedonist bir yaşam tarzı sürer: "Otuz yaşına kadar aşağı yukarı bütün zevkleri tamamlamış, hayatta istenecek büyük bir şey bırakmamış, fakat şanssızlık denen şeyi Milas macerasından beri unuttuğum için zirvede bulunduğumu fark edemiyor, tasavvur edemediğim daha birtakım yeni saadetlerle bunun kır-sür böyle devam edeceğini zannediyordum" (Güntekin 2018, 257).

Bunalmış "Kırlar, beni şehirlerden daha ziyade çekmeye başlamıştı. Milas'ta boğucu sıcak nöbetlerini takip eden yağmurlarla karışık bir sonbahar başlamıştı (...) Benim hastalığımın bir arazi da kırlardan hoşlanmak, insanlardan kaçarak hayvanlara yaklaşmak olacaktı. Bu itibarla başında kuşlara yuva yaptıran derbeder Mecnun'u bizim büyük patronumuz saymak lazım gelir" (Güntekin 2018, 119).

Özgür "Şimdi ise sürgün bu hürriyeti büsbütün genişletiyor, beni birdenbire karışanı, görüşeni olmayan bir büyük insan mertebesine çıkarıyordu" (Güntekin 2018, 27).

Takıntılı Evli ve çocuklu bir kadına âşık olur ve onunla birlikte olmayı takıntı haline getirir: "- Geçinir, geçinmez, o başka bahis... Anlaşılan herif, kadını rüyada gördü. Şununla birkaç ün daha bir ahkâm sürelim, dedi. Hakkı da yok mu? Yumurta içi gibi kadın... Yüzünün bir yanından baksan öte yanı görünüyor... Birkaç gün onu koynunda öpüp koklasa ne zarar eder? Üstelik Selim Bey aptalına da besbedava kendini besletecek..." (Güntekin 2018, 166).

Âşık "Başka hastalıklarda olduğu gibi, aşkın da muayyen devrelerde kendini gösteren muayyen arazları vardır ve intihar galiba, onların her seven insanı velevki fantezi halinde mutlaka yoklayanlarından biridir" (Güntekin 2018, 182).

Afife (Açık/Sosyal/Sorumlu/Duygusal)

Aydın'ın Milas bucağına bağlı bir Rum mahallesinde yaşayan Afife, Giritli Sklavaki ailesinin en küçük kızıdır. Başkarakterin aşk duygusunu yansıttığı bir nesne konumundadır. Anlatıda aslında Kemal Murat'ın ağzından onun öyküsü anlatılır. Genç yaşta İzmirli bir tüccarla evlenmiş ve bir çocuğu

olmuştur. Eşini sevmediği ve ondan ayrılmak istediği ondan hiç bahsetmemesi ve adı geçtiğinde yüzünün bozulmasından anlaşılır. Güzelliği, zekâsı ve ağırbaşlılığıyla herkesin ilgisini çeker. Eşinden boşanmaya çalıştığına dair söylentiler mahalleliler arasında konuşulmaktadır. Dönemin kadınlarına göre ilerici ve cesur bir görüntü verir. Ancak ailesinin benimsemiş olduğu ahlaki ilkeleri ve gelenekleri kendisi de benimsemiştir. Ancak I. Dünya Savaşıyla birlikte Sklavaki ailesi dağılır ve Afife'nin Kemal Murat'la birleşmek için önünde hiçbir engel kalmaz. Aciz ve perişan bir görünümde olsa da Afife Kemal Murat'a aşkını ilan eder ve yıllarca onu beklediğini söyler. Kendinden yaşça küçük bir erkeğe beslediği aşk trajik bir biçimde sonlanır.

Cüretkâr “Ateş gecesi onun teşvikiyle kiliseye çağırılmış olmam beni birkaç gün vesveselendirmişti. Fakat bu geceki alakasızlığa bakılırsa bu, şehirde çok bahsi geçen bir sürgün çocuğu görmek merakından ibaret olacaktı” (Güntekin 2018, 101).

Müstazaf “- Kocasının adı anılınca kızcağızın neşesi kaçıyor, diyordu. Hemen lakırdıyı değiştiriyor. Bu, iyi alâmet değildir. Ya sevmiyor, yahut da adam çapkın, serseri bir şey...” (Güntekin 2018, 107).

Mutsuz “Genç kadın herhalde bedbahttı. Hayatının yarısı, belki hatta daha fazlası Milas'ta ağabeyinin evinde geçiyordu” (Güntekin 2018, 108).

Düşünceli “Afife'ye gelince, o da bu birkaç gün içinde hayli kendini toplamıştı. Yalnız, geçirdiği fırtınadan kalma bir hafif şaşkınlığı, dalgalı bir denizde uzun müddet sallandıktan sonra karaya çıkanların sendelemelerine benzer bir şeyi vardı ki, bu nedense bir türlü geçmiyordu” (Güntekin 2018, 133).

Zeki “Söze başladığı zaman fikirler ve kelimeler ona kolaylıkla geliyor ve rastgele bir mevzuu üzerinde oradan oraya atlayarak uzun uzun konuşuyordu” (Güntekin 2018, 134-135).

Gizemli “Afife'yi çarşaf içinde gördüğüm zaman onu daha ziyade büyümüş, benim çocukluğum için daha erişilmez mesafelere yükselmiş zannediyordum. Peçenin kafesleri çehresinin öteki kısımlarını kaybetmesine mukabil, gözlerini, dudaklarını ve dişlerini olduğundan daha aydınlık gösteriyor, beni çılgın bir ümitsizliğe sevk ediyordu” (Güntekin 2018, 162).

Sabırlı “Büyüdükçe canavarlaşan bir kurt yavrusu gibi oynaşmaya benzeyen hareketlerle sinsi ısırma tecrübeleri yapıyordum. O, tabii her defasında hafifçe başıma vurarak, kulağımı tutarak beni sindiriyordu” (Güntekin 2018, 214).

Âşık “Gözleri sımsıkı kapalı ve yaş içindeydi. Burun kanatları kısılmış, yanaklarına doğru gerilip uzayan ağızda dudakları iki ince çizgiden ibaret kalmıştı” (Güntekin 2018, 277).

Kaymakam (Açık/Sosyal/Sorumlu/Mantıklı)

Anlatının norm anlatı kişilerinden biri olan Kaymakam Milas'ta görev yapmaktadır. Padişah ve saltanat karşısı olsa da bu görüşünü dillendirmekten çekinir. İttihatçı dünya görüşünü benimsemiş olan Kaymakam, Namık Kemal ve Ziya Paşa gibi şairlerin şiirlerini okuyup inceler. Aynı zamanda Kemal Murat'a toplumsal bilinç kazanması için *İffet*, *Asker Oğlu* (Ahmet Rasim), *Mavi* ve *Siyah* ve *Cezmi* gibi eserleri okumasını tavsiye eder. Kaymakam, başkarakter Kemal Murat'ı yaptığı yanlışlar konusunda sürekli uyarır. Çocuksuluğu, bencilliği ve cüretkârlığının kendine ya da başkasına zarar vereceği konusunda onu uyarır. Rum mahallesindekilerle ziyadesiyle iyi anlaşır. Başkalarına karşı yardımsever ve dostanedir. Sklavaki ailesinin yakın dostudur. “Kaymakam'ın varlığı Kemal Murat'ın çevresine karşı saygınlığını sağladığı gibi onun Afife'ye karşı olan hislerinin bunalımlı anlarında da işe yarar” (Kanter 2008, 385).

Endişeli “Milas'a bir sürgün gönderiyorlar... Vilayet, itina ile muhafazasını emrediyor... Herhalde belâlı bir herif olacak... Hiç de hoşlanmam böyle işten... Eve yılan kaçmış gibi huylanırım...” (Güntekin 2018, 8).

Babacan “Kaymakamın azarlar gibi bir eda ile telaffuz ettiği bu bacaksız kelimesinde biraz sempati ve babacan bir merhamet bulunduğu muhakkaktı” (Güntekin 2018, 9).

Deneyimli “- Evlatçığım, adının hem Kemal, hem Murat olması yetmiyormuş gibi okkalı lakırdılar da ediyorsun... Sen akıbetini pek haketmemişe benzemiyorsun” (Güntekin 2018, 12).

İlerici “- Adaşın ok gibi yüreğe işleyen şiirler yazardı. O da senin gibi genç yaşında gurbet yollarına düşmüştü. Buralara yakın adalarda, Kıbrıs'ta, Sakız'da, Midilli'de oturmuştu...” (Güntekin 2018, 15).

Muhalif “Edebiyat meraklısı kaymakam, sık sık Namık Kemal'den, Ziya Paşa'dan ve daha başka Tanzimat büyüklerinden şiirler okuyor, bunların manâsını anlatmak bahanesiyle bana memleketin nasıl bir uçuruma doğru gittiğini açıkça gösteriyordu” (Güntekin 2018, 85).

Dostane “- Bir hafta bizi bıraktınız. Sizi göreceğimiz geldi. Hem misafir can sıkıcı bir adam. Siz beraber olmazsanız tahammül etmek güç... Siz oldunuz mu her şey değişiyor” (Güntekin 2018, 188).

Açıkgöz “Bu sözleri bir tuzaktan başka bir şey değildi. Kaymakam, belki fena bir merak sevkiyle, yahut da derdimin hakikatini öğrenerek bir çare aramak gibi güzel bir niyetle beni gafil avlamak istemişti” (Güntekin 2018, 193).

Zeki “- Valiye senden bahsettiğimin aslı faslı yok tabii. Herifin huzuruna salâvatla giriliyor... Böyle ceberut sahibi firavunlar karşısında ağız açmak haddimize mi düşmüş? Valinin Mabeyinden senin affını istirham edeceği de masal... (...) Emin olmak için bunu yapmaya mecbur oldum. Demek ateş bu derece bacayı sardı ha!” (Güntekin 2018, 221-222).

Kaynakça

Güntekin, Reşat Nuri. *Ateş Gecesi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ, 2018.

Kanter, M. Fatih. *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Yazar, Suat. *Reşat Nuri Güntekin'in Eski Hastalık, Ateş Gecesi, Değirmen Romanlarının Olay Örgüsü, Şahıslar Kadrosu, Zaman ve Mekan Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Beykent Üniversitesi, İstanbul: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022.